

našega učiteljstva ne moremo zbrati pod eno streho, kamoli učiteljstvo vseh kontinentov. Zato mislim, da bodo te ideje ostale samo ideje in nikoli dejanja, ki bi rodila plodove.

H koncu se popolnoma solidarujem z g. A. Fakinom, ki pravi, da moramo misliti na to, kako naj se združimo vsi

prosvetni delavci, od najnižje do najvišje organizirane šole v eno močno stanovsko organizacijo.

Na to delo se moramo podati, a misel na mednarodno učiteljsko organizacijo moramo popolnoma opustiti vsaj za enkrat če ne za vedno.

Molislav Rudež.

Poziv vsem okrajnim učiteljskim društvom!

Po sklepu seje ožjega sosveta z dne 8. maja 1926 se vrši letošnja pokrajinska skupščina v zmišlu čl. 18. pravil UJU, dne 17. in 18. julija v Celju. Pozivamo okrajna društva in posameznike, da prijavijo teme in referente, ki bodo poročali na skupščini.

Naslave z navedbo referentov je poslati najkasneje do 31. maja t. l. poverjeništvu. Prijave referatov pošljejo lahko tudi posamezni člani direktno poverjeništvu.

UJU poverjeništvu Ljubljana.

Anton Gnus,
poverjenik.

Josip Lapajne,
tajnik.

MIRKO VAUDA:

Proučimo vprašanja podeželskega šolstva in učiteljstva.

(Dalje.)

Od pov. UJU Ljubljana (kulturno-pedagoškega odseka) pričakujemo, da razmotriva o proučevalni akciji glade podeželskega šolstva in učiteljstva, da isto morda v svojem delokrogu organizira, da se sprejme morda že v vzporedno letošnje pokrajinske skupščine kak referat o tej temi, da morda sestavi kako vprašalno polo, ki bi mnogo doprinesla k raziasnitvi in poglobitvi tega problema.

Pri proučevanju tega predmeta se nam razkriva obširno delovno polje, zato si bo treba mnogo teh vprašanih detalirati. Poglavitna poglavja bi n. pr. bila: Posebnost podeželskega otroka, učinkovanje splošne pedagoške na delo podeželske šole, posebni pogoji podeželsko-šolskega dela, podeželski učitelji z ozirom na svojo predizobrazbo in nadaljnjo izobrazbo, z ozirom na svoje gospodarske in pravne potrebe, posamezni učni predmeti na podeželski šoli itd. V glavnem bi ta poglavja razdelili n. pr. v tri skupine: 1. zunanji, 2. notranji ustroj podeželske šole, 3. podeželsko učiteljstvo. Kot posebno nužno poglavje bi bilo treba obravnavati: delovni princip

in celokupni pouk na podeželski šoli — učila in učna sredstva — rakotvorni pouk na podeželski šoli — posebnosti podeželsko-šolske metodike — število, razdelitev in načrt učnih ur, telesna vzgoja, učne ure za podeželske šole itd.

Da čimprej udejstvimo to velikopotezno proučevalno akcijo, oziroma ji postavimo vsaj temeljni kamen, prosim, da glasujete za sledeče predloge:

1. Pov. UJU kulturno-pedagoškemu odseku v Ljubljani: Pretežno število naših osnovnih šol tvori rijo podeželske osnovne šole, pretežno število našega učiteljstva je podeželsko učiteljstvo. Te šole in to učiteljstvo pa ima mnogo zahtev in težkoč, ki se razlikujejo od onih v mestih in sploh večjih krajih. Podeželskemu šolstvu in učiteljstvu bo torej treba obrabati mnogo več pozornosti kot dosedaj. Zato predlagamo, da pov. UJU v Ljubljani v svojem območju organizira toli važno in ravno za našo izrazito agrarno državo toli potrebno akcijo proučevanja vprašani podeželskega šolstva in učiteljstva. Organizacija te proučevalne akcije bi n. pr. obsegala sledeče točke:

Svetovni mednarodni pomožni jezik Esperanto.

V 16. številki »Učit. Tov.« se g. J. Kovačič obregava ob Esperanto ter povzdiguje v deveta nebеса s pavovim perjem okrašeno imitacijo Esperanta — Ido.

Nimam namena povzdiguovati Esperanto, Esperanto je danes tako močan, da mu članek g. Kovačiča niti najmanj ne škoduje, pač pa mi dela le dragocen

no propagando. Kako smešna trditev: »Esno je nerazvit otrok in se tudi izraža do otroško! Vse kaj drugega je in Ido ali popravljeni — Esperanto... Kaj pa je Ido? Sami priznate: popravljeni Esperanto. Kako pa je popravljen? Naj mi bo dovoljeno navesti par dejstev, naj čimprej čitatelji »Učit. Tov.« oba zvana, potem pa naj sami presodijo vso stvar.

stvor, ki bo narod zavalal, za upornostil.« — Ali pa še tega spoznanja ne.

Še dalje je šel Cankar. Pravico do vzgajanja nam je odrekal zakaj zemlja, ki ga je živela, katero je ljubil nad vse, je bila za njega mrtvašnica, ki so jo dali tulerodci, narod pa, ki je bival v tej mrtvašnici, kateremu je posvetil vse sile do svoje smrti, je bil zani mrtvec, čigar smrti je bil kriv največ tisti, ki ga je »vzgaljal« — torej mi... — Prav za to nam je odrekal pravico do vzgoje.

»Hlapci« so rodili v vrstah učiteljstva do Cankarja velik odpor. Po oštarijah se je kričalo: »Dal bi mi zašunico za ta nauk, če bi ga srečal — pisanca.«

Bolela nas je beseda hlapec!

Niž ni pomagalo, če si v zagovor Cankarja imenoval njegovega »Kačur-ja«, Molčati si moral, zakaj ljudje ljubijo neresnico bolj od resnice ker narod čeni krinko bolj od poštenega, veselega obraza.

Vsaka rana se zaceli. Časa je treba. Tudi spoznanje pride prej ali slej. In tako smo prišli tudi mi končno do spoznanja.

Bilo je v zadnjih dneh poginule Avstrije, tik pred onimi dnevi — dnevi

V drugi polovici preteklega stoletja se je vršilo pravo tekmovanje za ustvaritev nekega mednarodnega pomožnega jezika. Zgodovina nam pričča preko 100 takih več ali manj uspešnih poizkusov. Najbolji so se obnesli: Romanal, Volapük, Ro-ro, Europal, Mendial, Latno sino flexione, Novi latin itd. Vse te in slšne pojave pa je popolnoma nadkrilil geniahi od vsega sveta priznani umotvor Esperanto. Ustvarjen je po dr. Ludoviku Lazarju Zamenhofu, rodom Poliaku, roj. v Bielostoku leta 1859, sinu navadnega na deželo obsojenega učitelja. Jasno, da je Slovan vdihnil svojemu delu, kateremu je posvetil vse svoje življenje, tudi slovanško dušo. Esperanto ima 28 črk. Postavljen je strešice na c. s. g. h. i. ki se izgovarjajo potem č. š. dž. h in ž. Slovanica obsega 16 pravil ter ne pozna nikake izjeme. Kakor sklanjaš en samostalnik, tako sklanjaš vse ostale, kakor en pridevnik, kakor en glagol, tako vse ostalo.

Zamenhofov pokret z namenom združiti vse ljudi v veliko družino s pomočjo enostavnega in lahkega jezika, si je takoj v začetku (leta 1887.) pridobil preko 300.000 somišljenikov

Med tem pa so nevoščljivci vedno glasneje zahtevali popravilo Esperanta, zahtevali so naj se uvede mesto č. ch. š. sh. češ da si težko nabavi vsaka tiskarna potrebne — nove črke!!! Zahtevali so tudi uvedbo latinskih črk: v. x. q ter germ w. Jasno je da je dr. Zamenhof vse slšne predloge odklonil. Ni res, da so založniki esperantskih knjig vplivali na Zamenhova, da naj ne izpreminja Esperanta. Na idealista kot je bil dr. Zamenhof, ki je žrtvoval za idejo ne samo »par let dela« temveč vse svoje življenje in premoženje ter je umrl leta 1916, vsled strašne svetovne morije popolnoma strtl — s težko srčno napako, pač niso mogli vplivati ljudje iskajoči v pokretu svoj dobitek.

Leta 1907 v jeseni se je vršil v Parizu kongres »Delegacije za uvedbo enega mednarodnega jezika«. V 19 sejah, trajajočih po 3 ure je kongres v princ-

pu priznal Esperanto za edini najboljši mednarodni pomožni jezik. Zoneti da so bili stavljani predlogi, naj se v Esperantu korigirajo črke ter uvede neobligativni akuzativ ter potlači sklanja adjektiva, češ Čehom je lahko to rabiti, nam (Romanom in Anglosasom) pa je izredno težko. Jasno, da zopet ni niti esp. jez. jezikovni odbor niti dr. Zamenhof privolil v kako izdremembo v tem smislu. Tedaj so nasprotniki slovanstva predložili kongresu popravljeni Esperanto, ki ga je kongres sprejel. Povdarjam Esperanto, kajti Ido je dobil ime šele leta 1909., torej dve leti po tem kongresu.

Novotarja pa je naletela na največji odpor ravno pri narodih, katerih zastopniki so zahtevali popravljeni Esperanto. Bliskovito se je širil Esperanto po celem svetu. Esperantistov se čeni danes na preko 50 milijonov. 10 največjih radio oddajnih postaj oddaja stalno esp. kurze. Tudi po otroško se izraža Esperanto, kajti govoreča tisoč otrok, si dopisujejo s šolarji drugih naci in držav itd. V Sloveniji imamo izvrstne esperantske klube in društva tako v Mariboru Ljubljani, Celju, Logatcu, Vrhniki Rakeku, Jesenicah Selcah nad Škofjo Loko. Preznačilno je, da je ustanovitelj esp. kluba v Logatcu znal najprej Ido, toda takoj ko se je naučil Esperanto ter imel priliko spoznati interno sveto idejo Esperanta, je postal naš najboljši esperantist!!!

Kljub svojim 50 milijonom somišljenikov stoji Esperanto pred pohodom, mlad, prožen, zdrav, da zavzame popolnoma celi svet do zadnje vrske vasice. Jaz pa sem ponosen da sem mogel izgovoriti za Esperanto par besed ter klicem:

Živela večna ideja Esperanto! Naj se ta tisoč slovenskih esperantistov po dvajsetori! Naročite tudi Vi popolno esperantsko slovnico skupno s čl. tanko in besednjakom!

Ni ne timas, ni estas pretai nor batalo!

Otmav Avsec, tajnik esperantskega kluba v Ljubljani

Iz seje ožjega sosveta eksekutive in Pov. UJU Ljubljana.

IZ SEJE OŽJEGA SOSVETA UJU — POKRAJINSKO LJUBLJANA DNE 8. MAJA 1926.

Vsem okrajnim učiteljskim društvom in članstvu javljamo sledeče sklepe:

1. Pokrajinska skupščina se vrši v Celju 17. in 18. julija 1926. Dnevni red objavimo posebej.

2. Delegati onih društev ki niso poravnala članarino za prvo polletie do 30. junija t. l. nimajo pravice glasovati na skupščini. (Čl. 29., točka 4. pravil UJU)

3. Legitimacije delegatom za pokrajinsko skupščino razpošle poverjeništvu tako po 1. juliju predsednikom okrajnih učiteljskih društev. Brez legitimacije se nobeden delegat ne bo pripustil k volitvi. Društva naj takoj prijavijo delegate in namestnike poverjeništvu.

4. Sklepanje o ponovni reviziji poverjeništvu in listov se preloži do prihodnje seje, ko poda blagajnik ožjemu sosvetu pismeno poročilo kot komentar o računih in bilanci k revizijskemu zapisniku. To se mora zgoditi do 1. junija 1926. Poročilo razpošlejo nato članom

ožjega sosveta, da ga prouče in ponovno sklepa o njem na seji, ki se vrši 12. junija 1926.

5. Uredili in izpopolnili so se posamezni odseki poverjeništvu

6. Slomškova zveza želi z našim poverjeništvom stikov v svrhu ustanovitve samo stanovske organizacije. Sklene se soglasno prepustiti zadevo bodočemu ožjemu sosvetu, ki bo podal lahko definitivno odločbe.

7. Pozivu »Zveza duševnih delavcev« v Ljubljani se odzovemo

8. Izvršni odbor UJU v Beogradu obvestimo brzojavno, da ni prejel 17 uradnikov prosvetnega oddelka v Ljubljani in Mariboru prvega maja svoje plače, s prošnjo za takojšnjo intervencijo na merodajnih mestih. Posreduje naj tudi, da se sreskim šolskim nadzornikom ponovno priznaio doklade in potni navšal.

9. Preko Izvršnega odbora UJU v Beogradu pošlejo vlogo na ministristvo prosvete, naj ukine odredbo prosvetnih inšpektorjev, ljubljanske in mariborske oblasti ki omejuje sreskim šolskim nad-

sledil gromovit aplavz. Iz predsedstva je hvala Bogu, že preje bila izneta vsoka pesem: »Cenjeni tovariši! Cenjene tovarišice! Razidimo se, ker protestno zborovanje ni dovoljeno.«

In nato?

Na to — vse tiho je bilo.

In za to tišino?

Tišina je sledil prevrat in postali smo čez noč Jugoslovenci: iz vernih Avstrijcev, verni Jugoslovenci! Potraje smo z vso vnamo vzgajali Avstrijce, danes pa z isto vnamo Jugoslovence.

Marsikdo bo dejal: »Sem jaz, si ti, smo vsi.« Več ali manj — da!

Pa so bili tudi taki, ki so bili redkobesedni za poveličanje gnusobe, ki so le malomarno govorili o sliki in kazali sliki »Cesar molji«. In so bili tudi taki, ki so učencem, ko so govorili o Masaryku — na opombo učenca: »Gospod učitelj, lani ste pa hvalili in noveličavali cesarja Karla« — odgovorili s solzami v očeh: »Učenci, takrat sem lažal.«

In kako je danes — danes do sedmih letih?

(Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

VACLAV DRŽAJ:

Cankar in mi.

(Dalje.)

Da imeli smo tudi »Vrhu gore hrast«, a kakova je bila njega cena nekdanj, kakova je danes?

Čemu, odkod vsa ta imena? Kje je našel Cankar vso to golazen? V naših vrstah jo je nabral. Čestokrat je premeril tužno dolino šentflorianjsko in opazoval vso gnusobo. In hudo mu je bilo v srcu. To hudo je rodilo »Hlapce«. In podaril jih je nam ne da bi se morda norčeval iz nas, ne! Samo zato nam jih je posvetil, da vidimo, kakšni smo, da se iz njih učimo, kakovi naj bodemo kako delati, da postanemo drugi.

Drugačne nas je hotel. In do pravici. Kako boš vzgajal, kaj boš vzgojil, če si v svoji duši slab, če si brez lastne volje, če se zanemariš ko prestopiš prag učiteljskega, ki ti mi dalo več kot poznanje: »Če bi moral ždeti še par let med tistimi stenami, pa bi vedel, da so oblikovali iz zdravo rojenega bitja ne-

»revolucije« kot imenujem mi prehodno dobo: Avstrija — praznota — Jugoslavija. V »Mestnem domu« se je zbralo kranjsko in štajersko učiteljstvo, z namenom da javno izrazi svoje zahteve. Tudi naš veliki učitelj, pokojni Ivan Cankar je prihitel med nas. Dasi že močno bolan, je hotel še govoriti. Pričakoval sem, da ga voditelji naroda izterajo iz dvorane (vsaj tisti, ki so kričali po oštarijah), in se tako maščujejo za vortret, ki ga je izdelal brez njihovega naročila. Pa se ni zgodilo. Molčalo je vse, s povešeno glavo so stali ko je spregovoril:

»Odpriete vrata, odprite okna in zakličite im, vašim gospodarjem, zakričite, da vas sliši Dunaj: Hlapci smo, dajte nam vsaj toliko, kolikor gre hlapcu!«

»In ve, matere: Povejte jim, da vaše izkušene prsi ne morejo več doiti dece: da moj narod umira, to jim povejte!«

»Kruha zahtevajte — kruha vam naj dadó!«

In kot običajno — tako visoko smo se res povzpeli: niezgovim besedam je